

Lukács, az orvos, a reménységnek, a bizakodásnak s a beteljesülésnek szentkönyv-beli legdöntőbb külső eseményérveit s belső lefolyását adja itt elő. Az egyháznak pedig épp ez érvek s e beteljesülés jegyében tán legvigasztalóbb ünnepe a húsvét s liturgiájának tán legfőlemelőbb, egyik legfőlemelőbb mondata, mozzanata a föltámadási szertartás örök vigaszú, ősi gregorián zengésű „Nolite timere, ego sum, allelujá”-ja, a „Ne féljetek, nem szabad félnetek, én vagyok” bizonyágtétele.

4. A reménység elvének, a reménységnek, amelyet szül a hit, s amelyből születik a hit, csodáját, misztériumát a maga természetességében és közvetlenségében, tömörségében és bensőségében oly meggyőző hatalommal adja elő ez az erős bikafővel jegyzett örömhírhöző, hogy egyszerre érezzük e kétezer év előtti egyszerű, tiszta szívű emberek lélekállapotának s a mai filozófus több ezer éves bölcséleti átélésének (akár az utóbbi szándékától függetlenül is) egybehangzó végüzenetét: a reménység nélkül s a reménységet hordozó hit nélkül nehéz, s tán nem is lehet élni. A szentkönyv „maradj velünk, mert esteledik” olyannyira emberi kérése és a reá való éppoly mélyen emberi felelete: „beméne azért, hogy velők maradjon”, ezért áll, gondolom, mindannyiunkhoz oly közel, vagy legalább azokhoz, akik az esteledés hangtalan küzdelmének goethei Schaudern-jét, néma borzongását már átélték.

BENYIK GYÖRGY

Mit jelent nekem a Biblia?

A történetekkel kezdődött: Ádám—Éva, Kain—Ábel, a vízözön, Jézus születése, a tékozló fiú és más hasonló történetek jelentették nekem először a Bibliát.

A könyvet nem ismertem, de tudtam Mózesről meg Dávidról. Hamarosan Jóbról, Jónásról is. S ezek a történetek sokáig foglalkoztatták a fantáziámat. Azt is hallottam, hogy ezek a történetek nem igazak. Az iskolában és az utcán azt mondták, hogy mesék. De a templomban mindenki félelemmel és tisztelettel hallgatta őket.

Majd végre megismertem a Bibliát. Kopott könyv volt, hiányzott is belőle néhány lap, képek nem voltak benne, s a nyelve ódon volt, nehézkes és titokzatos. Elfárasztott a sok „vala” és úgy alakult, hogy elaludtam első Biblia-olvasó próbálkozásomon.

El is határoztam, hogy a *Nemo kapitány* és a *Bőrbarátsya* c. könyvvel fogom magam kárpótolni, azokat ugyanis nem lehetett letenni. Azokban nem volt „vala”, és mindig történt bennük valami. Meg is fogalmaztam magamban, hogy az a baj a könyvekkel, hogy vannak, akik rém okos könyveket írnak, de nagyon unalmasak, mások pedig izgalmas történeteket, de nincs bennük „prédikáció”. Akkoriban úgy gondoltam, hogy össze kellene házasítani ezeket az írói módszereket és akkor a könyvek felemelően okosak és olvasmányosan izgalmasak is lennének.

Hamarosan tudatosult bennem, hogy a Biblia Isten könyve, amit csak komoly imádságos lélekkel szabad kézbe venni. Azt is megtanultam, sugalmazott írás. Tévedés nélkül tanít mindent. Azt is, hogy a világot hat nap alatt teremtette az Isten. Sokat gondolkodtam azon, hogy hogyan sűghatta ezeket a történeteket az Isten. Az iskolában is beszéltek erről, de mindig azt mondták, hogy amit a Biblia ír, az nem igaz. De azt nem mondták meg, hogy miért nem. Legfeljebb hozzátették, hogy az egész mese! Ez fáj a legjobban, mert én sokáig

szerettem a meséket. Meg ellentmondás is volt a dologban, mert meséket tanulni kellett az iskolában is, a Bibliát pedig tiltották.

Elhatároztam, hogy utánaézek én ezeknek a meséknek. Az elhatározást tett követte, és egy darabig nagyon is boldog voltam. A tanáraink a teológián sokat beszéltek arról, hogy hol található a történetekben a történeti igazság. Olyan volt az egész stúdium, mintha a Biblia egy történészekből álló bíróság előtt állt volna, s mi azon izgultunk, hogy vajon igaza lesz-e, vagy kiderül, hogy nincs igaza. Közben megismerkedtünk a nyelvvel, a Biblia varázslatos, kissé homályos héber nyelvvel. Sohasem tudom meg pontosan, hogyan beszéltek az ósatyák, de valamit megértettünk abból, hogy ez egy más nyelvi világ, más fogalmi világ, nem is fogható a miénkhez. Egyrészt bosszankodtunk, hogy szabatos filozófiai kategóriáinkba nem férnek el a Biblia szavai, fogalmai, másrészt csábított az a fölfedezés, hogy a kezünkben tartott szöveg csak végeredmény, ebből sokkal régebbi időkre, gondolkodásmódra, mítoszokra lehet következtetni.

A Biblia szövege volt a kapu, amelyről azt gondoltuk, hogy a múltba vezet, de máshova vezetett. Az Istenhez. Amikor leírom ezt a mondatot, hogy a Biblia Istenhez vezetett, azonnal korrigálnom kell magam. Nemcsak az Istenhez vezetett, hanem azoknak az embereknek az életét is megismertette velünk, akik Istennel éltek. Így a Biblia az emberekhez is vezetett. De az emberek egy olyan csoportjához, akiket isten-hívőnek kell nevezni.

De milyen különböző módon voltak hívők ezek az emberek. Hívők voltak és Istenkeresők. Élükön a hallgatag Ábrahámmal, és a sort a furcsa történetű Saulból lett Szent Pál zárta.

Számomra tehát ez a könyv Istent rejti, s ha jól olvasom, meg is mutatja; de ugyanakkor emberi tapasztalatokat, sorsokat is magába rejt, s ha jól olvasom, azokat is elem tárja.

Csak egy dologgal nem barátkoztam meg, azzal, hogy — bár ezt kifejezetten senki sem állította, de mégis mintha hitte volna — a Biblia kinyilatkoztatott könyv, tehát szent írás, amiről talán nem is illik azt mondani, hogy irodalom.

Pedig örömmel vettem észre, hogy milyen sokszor feltűnik a Biblia az irodalomban. Hol a szövegek jelennek meg, amikor egy-egy régi magyar versben visszacseng a zsoltár. Balassi és Ady verseiben is ott kísért, de megbúvik József Attilánál is, Radnóti verset ír a prófétákról, s ma élő költőink is vissza-visszatérnek az elhagyott Bibliához.

De van úgy, hogy nem a szöveg indul új hódító útra az írók igézetes tolla nyomán, hanem a történelemről való bibliai gondolkodás; Milton, Madách, Dante, Steinbeck vagy Thomas Mann művei nyomán.

Ami föltűnt, hogy az írók nem haraguszna a Bibliára mitikus nyelve miatt. Nem méricskélnek mérnöki pontossággal, meddig terjed a hitigazság és mennyi a történeti igazság. Inkább élvezik, szeretik a Bibliát, és ihleti őket, elindítja őket furcsa szellemi-lelki pokoljárásra, istenkeresésre, lelki tisztulásra. A bűn és az erény nyomába erednek, bárhol vegyék is fel az idézetek sorát.

Ez nagyon elgondolkodtatott és megvigasztalt. Már több mint tíz éve munkatársam, kenyerem a Biblia, de azt kell mondanom, nem ismerem. Csak ismerkedem vele. Mióta bátran tartom egyszerre Szent könyvnek és irodalomnak, ízezőbbé vált a tanítása. Magam sem vettem észre, hogy mikor, mely megközelítés kapcsán ejtett rabul, de már tudom, a Biblia foglya lettem. Nem kábít el féligazságokkal, mint a csalfa szirének, mégis megfogott, és sorsommá vált.

Tudom, hogy semmit sem olvas az ember büntetlenül. A betűk mögött egy másik világ van, s az észrevétlen felépül bennünk — felépült bennem is. Fájdalom nélkül nem bontható le, fájdalom nélkül nem építhető tovább. Ilyen az a világ is, amit bennem épített az Isten könyve. A Tíz parancs és a Hegyi beszéd nélkül már nem tudnék élni. Az exodus-élmény segít hitemet megélni, a feltámadás nélkül pedig nem lenne távlata az életemnek. Nekem ezt jelenti a Biblia.